

Morsingboerne var fremsynede, da de i de kriseramte 30'ere sikrede Hanklit - og siden Feggeklit. Vi bør være lige så fremsynede, mener Dorethe Olsen. Arkivfoto

At kende sin besøgstid - om Stærhøj og Mosebjergh

MOLERGRAVNING: I lyset af de aktuelle planer om molergravning i Stærhøj ved Hanklit - og sidenhen i Mosebjergh, er det tankevækkende at kigge lidt tilbage i historien.

Af Dorethe Olsen, Skræppedalsvej 22, Sallingsund

I de kriseramte 30'ere sikrede fremsynede folk på Mors, at Hanklit - og senere Feggeklit, blev fredet. De morsingboer, der dengang gik sammen og købte folkeaktier i Hanklit, sikrede derved, at denne smukke klit blev bevaret for eftertiden. Var dette ikke sket, er det ikke givet, at vi i dag kunne nyde synet af den markante klit - for private lodsejere var begyndt at grave grus både på toppen og ved foden af Hanklit. Heldigvis gik dette ikke upågtet hen.

Og derved fik Mors sin første 'miljøsag'.

Den daværende formand for Morsø Turistforening, planteskoleejer Oscar Bang, fik den ide, at "Hanklit foruden at fredes paa en eller anden Maade burde gøres til Morsingboernes Ejendom, baade de Hjemmeværendes og de Bortdragnes, der havde faaet deres Virke andre Steder, saa den kunne blive en Slags Morsingsk Nationalpark". (Kilde: "Oscar Bang og Hanklit", Per Bugge Vegger, Jul på Mors, 1990)

Som sagt, så gjort! Hanklit blev opkøbt og kom på folkeaktier - fredningen var en realitet.

Sankthansdag 1934 fandt indvielsen sted. Det forlyder, at mellem 2000-4000 mennesker var mødt op for at fejre begivenheden.

Det fortælles at: "Mange besteg talerstolen den dag og priste den smukke natur og de folk, der havde stået bag købet af Hanklit. Den sidste taler var formanden for Danmarks Naturfredningsforening, Erich Struckmann, der havde mange rosende ord til morsingboerne, fordi de havde sikret Hanklit: "Det er et førende eksempel Morsingboerne har vist alle Danske ved ganske alene og uden Hjælp fra Statsmyndighederne eller andre Egne af vort Land at gennemføre denne store og smukke fredning. Det er saa meget mere Grund til at beundre Fredningen, som den er gennemført i en vanskelig Økonomisk Tid, i en Tid, hvor saa mange af vore ærværdige Oldtidsminder i Kæmpehøjene og Stendysserne jævnes med jorden, hvor de sidste af vore Heder er ved at udslettes, hvor fritstående Træer og Hegn omhugges, hvor saa mange af vore Skønneste Søer udtørres, kort sagt i en Tid, hvor man snart sagt er parat til at sælge sin Bedstemor for Penge".

Dengang i 30'erne var der alvorlig krise med stor arbejdsløshed. Men på trods heraf gik fremsynede folk på Mors altså foran og sikrede naturen.

Således nægtede de at "sælge deres bedstemor for penge!"

Den krise vi har i dag kan næppe sidestilles med den i 30'erne - alligevel bruges den direkte eller indirekte som legitimation for, at vi nu her 80 år efter står for at skulle se landskabet ved Hanklit blive ødelagt for altid. Hvis udgravningen ved Stærhøj, og sidenhen Mosebjerget, bliver en realitet er dette en kendsgerning. Vi har Damolins ord for, at de enorme gravehuller - der hver især bliver ca. 420 x 90 x 30 meter - umuligt kan reetableres. De vil forblive åbne sår i landskabet - synlige fra Fårtofts bakker, fra Hanklit, fra vandsiden ... ja, fra snart sagt alle tænkelige vinkler.

Den mest sandsynlige transportvej, som det tegner nu, går over Fårtofts højder, der således de næste mange år vil præges af tung trafik - et af de absolut smukkeste udsigtspunkter på Mors.

Er det så, hvad vi finder det rimeligt at give videre til vores efterkommere?

Lauge Larsen har tidligere udtalt, "... at de helt sikkert vil forbande os langt væk" - disse efterkommere. Ellers er der ikke mange bekymrede eller kritiske røster blandt vore kommunalpolitikere - snarere tværtimod. Vi må håbe, at Region Nordjylland ser anderledes på sagen - og at de husker på, at vi ikke bare kan skalte og valte med den jord, vi har fået til låns af vore børn.

I stedet skulle vi hellere gribe tilbage og lade os inspirere af Oscar Bangs vision om en "slags Morsingsk Nationalpark" - nu udvidet til at omfatte de på verdensplan enestående molerklinter og det smukke bakkede morænelandskab fra Vilsund i syd til Feggeklit i nord.

Naturstyrelsen har bedt de enkelte kommuner om at komme med forslag til sammenhængende naturområder. Netop denne strækning langs nordkysten af Mors ville være et godt bud herpå.

I dag kandiderer Hanklit til status som UNESCO verdensarv. Hvorfor ikke udvide en fremtidig ansøgning til at omfatte den på verdensplan enestående strækning af molerskrænter langs hele nordkysten af Mors?

- Og lad os så satse på en bæredygtig brug af denne helt særegne natur ved i langt højere grad at gøre den tilgængelig end det er tilfældet i dag, samtidig med at vi både plejer, udvikler og formidler hele området.

Det vil være godt for folk på Mors, for udviklingen af turismen og for den fremtidige bosætning på øen.

Den landskabsstrategi, der skal udarbejdes på Nordmors i forbindelse med forskningsprojektet Fremtidens Landskaber, hvor der netop skal indarbejdes en bosætnings- og turismeplan samt en natur- og landskabsplan for Nordmors i Morsø kommunes kommuneplan, kunne med rigtig god grund udvides til at dække hele Nordmors, så strækningen fra Flade klit til Vilsund tages med. Det vil give god mening, da området har så meget at byde på

Lad os satse på fremtiden og vælge nye bæredygtige løsninger.

Det vil vores børn sige os tak for - ligesom vi i dag må være taknemmelige overfor de folk, der for snart hundrede år siden fremsynet sikrede, at Hanklit ikke endte som et hul i jorden.

Dengang kendte de deres besøgelsestid - det må vi også vide af at gøre i dag.